

EKONOMİK GÖRÜNÜM

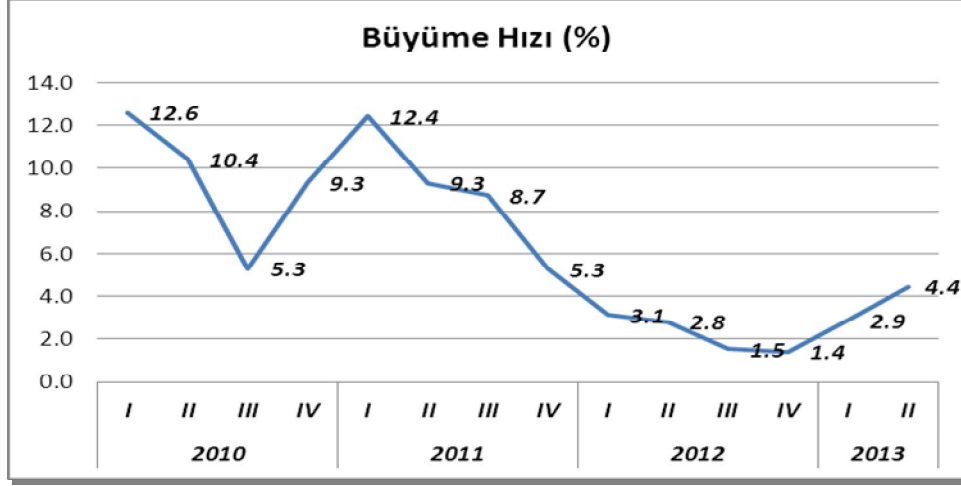
EKONOMİ POLİTİKALARI GENEL BAŞKAN YARDIMCILIĞI
Eylül 2013, No: 71

Bu sayıda;

2013 2. Üç Ay Büyüme Verileri değerlendirilmiştir.

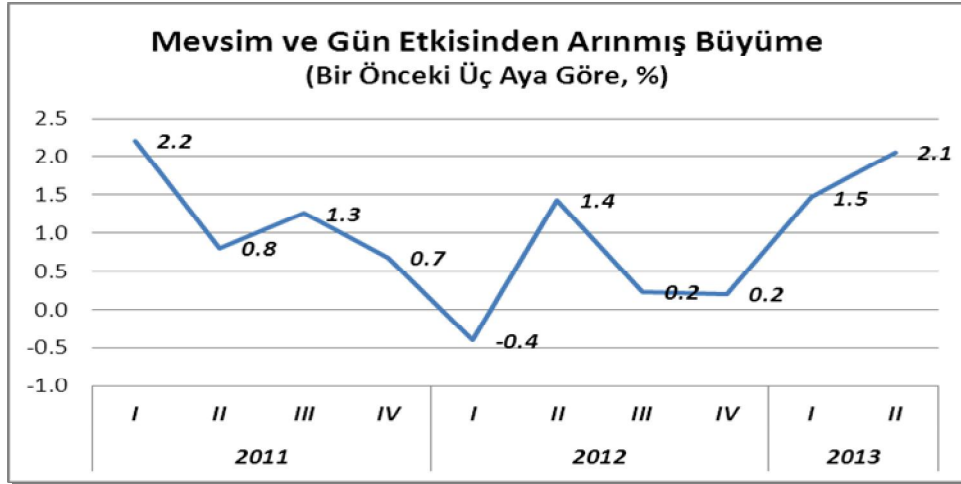
Yurtiçi talep coştı, stoklar patladı, büyüme tahminleri aştı...

- Ekonomi 2013'ün ikinci üç ayında, beklentileri (% 3,6) aşarak, geçen yılın aynı dönemine göre, % 4,4 büyüdü. Böylece yılın ilk altı ayında ekonomideki büyüme, geçen yılın aynı dönemine göre, % 3,7 oldu.

Kaynak: TÜİK

- İkinci üç ayda mevsim ve gün etkisinden arınmış GSYH, ilk üç aya göre, % 2,1 artarken; 2012'nin ikinci yarısına göre, aynı etkilerinden arınmış GSYH bu yılın ilk altı ayında % 2,6 arttı.

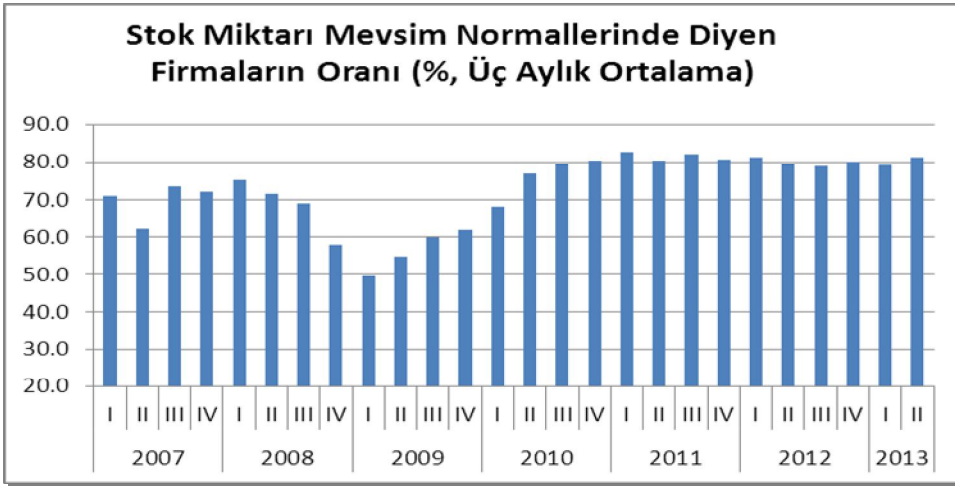

Kaynak: TÜİK

- İkinci üç aydaki % 4,4'lük büyümeye "özel yatırım ve tüketim harcamalarının" 3 puan; "kamunun yatırım ve tüketim harcamalarının" 2,2 puan katkı yaptığı anlaşılıyor.
- Kamunun büyümeye katkısının yılın ikinci üç ayında da yüksek kaldığı görülüyor. **Geçmiş dönemlerde kamunun yatırım ve tüketim harcamasının büyümeye ortalama 0,6 puan**

civarında katkı yaptığı düşünülürken; bu yılın ilk yarısında büyümeye kamudan gelen 2,6 puanlık katkının yüksekliği daha iyi anlaşılıyor.

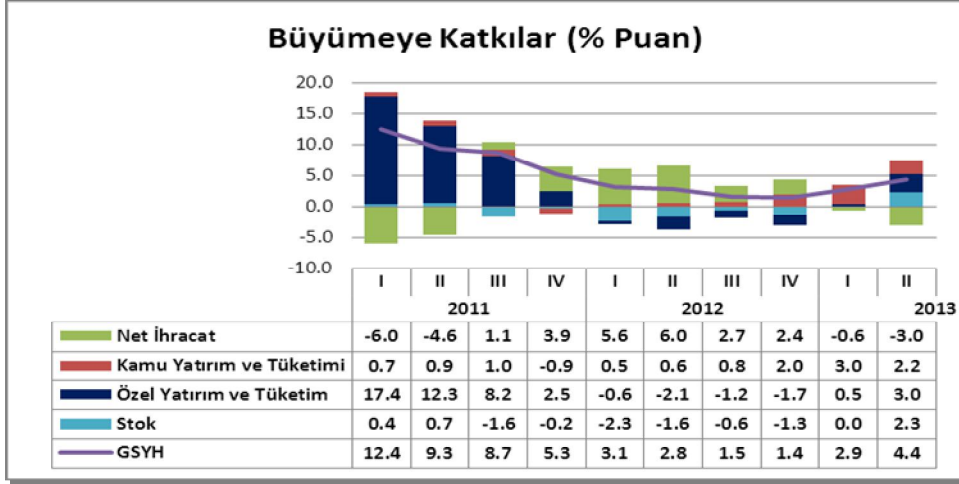
- *Yılın ikinci üç ayındaki büyümeye stok artışının yaptığı katkı ise 2,3 puan. Bu son iki yılda büyümeye stok birikiminden gelen en yüksek katkı. Stok birikiminin bu kadar yüksek gelmesinin iki açıklaması olabilir.*
- *Firmaların ileriye yönelik beklentilerinde ya ciddi bir iyileşme oldu ve firmalar mevcut stok seviyelerini yeterli görmedi, ya da üretim ve harcama yöntemi ile hesaplanan GSYH arasında ciddi bir istatistiki bir fark ortaya çıktı. Daha açık bir ifade ile üretim yöntemiyle hesaplanan GSYH, harcama yöntemi ile hesaplanandan yüksek çıkınca aradaki fark stoklara birikim olarak yansdı.*
- *TCMB tarafından hazırlanan iktisadi yönelim anketlerinde “tuttuğum stok mevsim normallerindedir” diyen firmaların oranı yılın ikinci üç ayında % 81,2. Dolayısıyla firmaların çok büyük çoğunluğunun yılın ikinci üç ayında mevcut stok seviyelerinde ciddi bir değişiklik yapmayı düşünmediği anlaşılıyor. Dolayısıyla beklenti anketleri büyümeye stok birikiminden gelen katkıyı teyit etmiyor. Buna rağmen stoklardaki bu artışın ne kadar gerçekçi olduğu izaha muhtaç.*
- *Kaldı ki cari ve reel stok birikimi arasında da ciddi fark var. Yılın ikinci üç ayında “cari stok birikimi” 247 milyon TL; fiyat etkilerinden arınmış “reel stok birikimi” ise 439 milyon TL. Bunun nasıl olduğu da açıklamaya muhtaç.*

Kaynak: Turkey Data Monitor

- *Yılın ikinci üç ayında toplam yurtiçi talebin büyümeye yaptığı katkının 7,5 puana ulaştığı anlaşılıyor. Bu son 1,5 yılın en yüksek katkısı.*

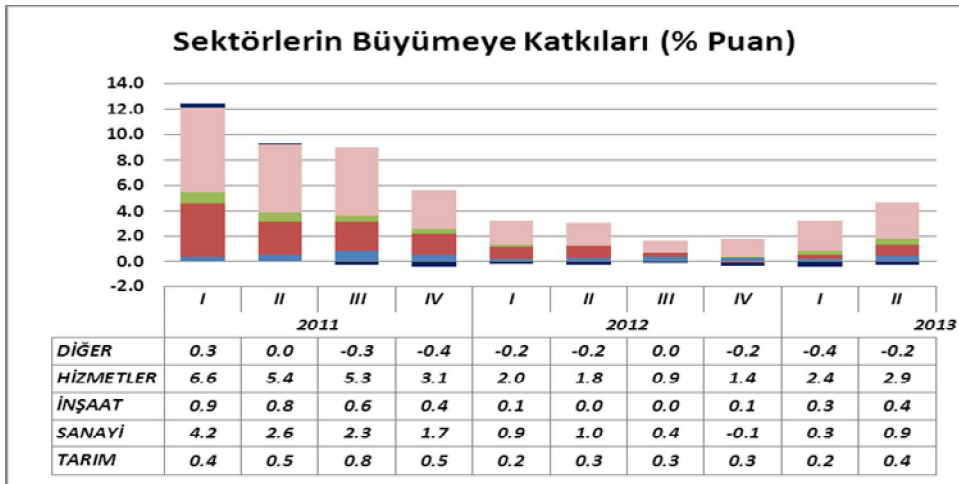
- Buna karşın net ihracat, yani dış talep, aynı dönemde büyümeyi 3 puan aşağı çekmiş. Bir diğer ifade ile yurtdışı talepten büyümeye gelen her bir puanlık katkının 0,4 puanı yurtdışındaki üretici ve işçiler tarafından karşılanmış.

Kaynak: TÜİK

Büyümeye en yüksek katkı hizmet sektöründen...

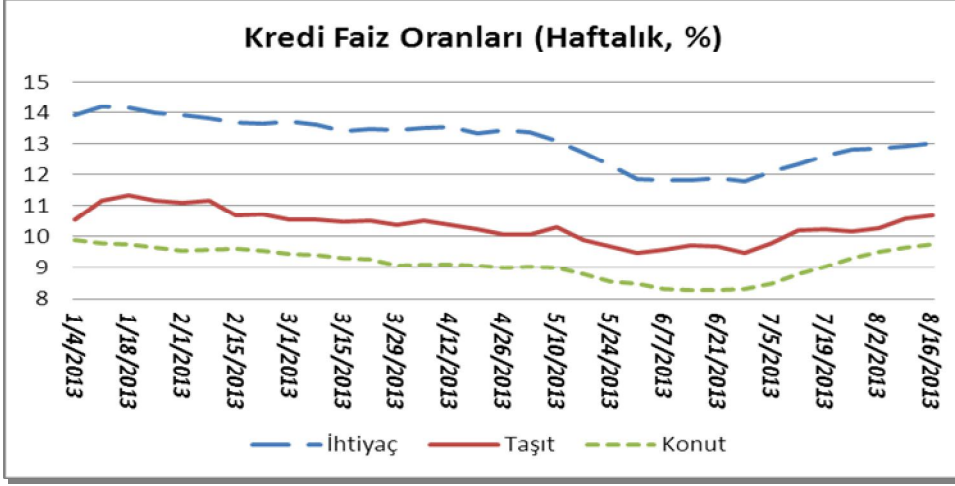
- Sektörlerin büyümeye yaptığı katkılara bakıldığında ise % 4,4'lük büyümenin 2,9 puanının, yani % 66,2'sinin, hizmet sektöründen geldiği anlaşılıyor. Aynı dönemde inşaat sektörünün büyümeye yaptığı katkı ise 0,4 puan (% 9,9). Dolayısıyla ikinci üç ayda büyümenin % 76,1'i dış ticarete kapalı hizmet ve inşaat sektörlerinden kaynaklanmış.
- Buna karşın yılın ikinci üç ayında sanayi ve tarım sektörünün büyümeye yaptığı katkı ise sırasıyla 0,9 puan (büyümenin % 20,3'ü) ve 0,4 puan (büyümenin % 9,1'i). İkinci üç ayda büyümenin % 29,4'ü dış ticarete açık sektörlerden geldi.

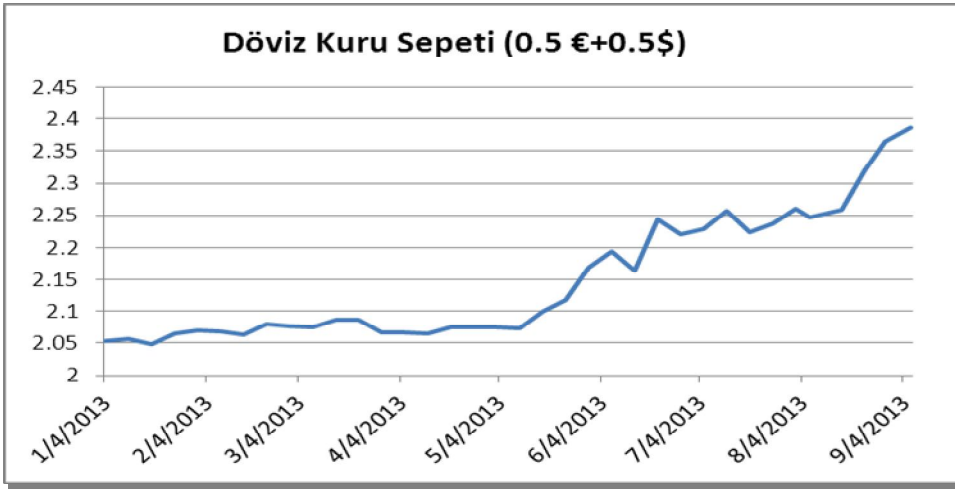
Kaynak: TÜİK

İkinci yarıda aynı büyüme performansı mümkün mü?

- İkinci çeyrekte büyüme hızının yüzde 4 ün üstüne çıkması olumlu bir gelişme. Ancak bunun yılın ikinci yarısında da sürdürülüp sürdürülemeyeceğine bakmak gerekiyor.
- % 4,4'lük büyümenin yakalandığı ikinci üç ayda kredi faizlerinin en düşük seviyesine gerilediği, TL'nin ise nispeten değerli olduğu bir dönemde gerçekleşti. En azından Nisan ve Mayıs ayında durum bu idi...
- Ancak 22 Mayıs'ta ABD Merkez Bankası Başkanının açıklamalarından sonra bizim gibi gelişmekte olan ekonomilerde dengeler değişmeye başladı.
- Uluslararası kuruluşların pek çoğu ve yatırımcı kuruluşlar yüksek cari açığı ve yetersiz rezervleri nedeniyle Türkiye'yi bu konjonktürden en olumsuz etkilenecek ekonomilerin başına oturtular.
- Ayrıca hükümetin dış politikada yaptığı hatalar ve içeride giderek otoriterleşme eğilimi siyasi belirsizlik ve risk algısını artırdı. Bu durum hem kredi faizlerinde, hem de kurlarda Haziran ayından itibaren hızlı bir dalgalanmaya yol açtı. Faizler ikiye katlandı dolar kuru 2 TL'yi aştı.
- Kur ve faizdeki artışların yılın ikinci yarısında tüketici güvenini olumsuz etkilemesi kaçınılmaz. Bu nedenle özel tüketimden büyümeye gelecek katkının ikinci yarıda azalması çok büyük olasılık.
- Yine yılın ikinci yarısında kamunun tüketim ve yatırım harcamalarının büyümeye katkısının ilk yarıda olduğu gibi sürmesi de zor görünüyor.
- Diğer taraftan iç talepteki hızlı artış neticesinde net ihracatın yani dış dengenin yeniden bozulmaya başlaması da, azalması beklenen küresel likidite dikkate alındığında, sürdürülemez.
- Haziran ayından itibaren ekonomide çok daha farklı bir konjonktüre geçildiği açık.

Kaynak: Turkey Data Monitor

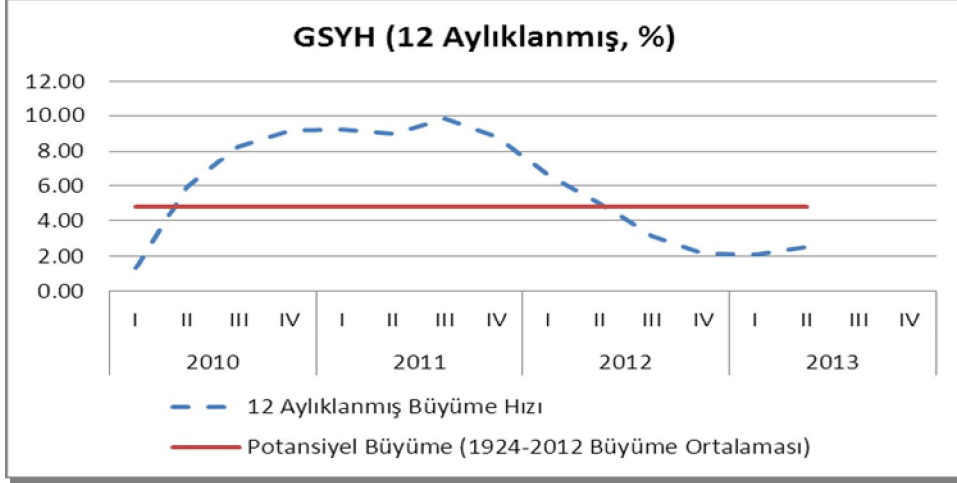

Kaynak: Turkey Data Monitor

Bu yıl % 3–3,5 Arasında Bir Büyüme Olası Görünüyor.

- Bu çerçevede yılın ikinci üç ayında beklentilerin üzerinde bir büyümeye rağmen bu yıl ki % 4'lük resmi büyüme hedefini yakalamak zor. Resmi hedefin tutması için yılın kalan kısmında büyümenin % 4,3 olması gerekli. 2013'de büyümenin % 3,5 civarında kalması için ise yılın ikinci yarısında % 3,3 oranında bir büyümeye ihtiyaç duyuluyor. Artan jeopolitik risklerin Türkiye'yi sıcak bir çatışmaya çekmemesi halinde, bu yıl için % 3–3,5 bandında bir büyüme daha olası görünüyor.
- Türkiye giderek potansiyelinin altında bir büyümeye razı oluyor. Nitekim 2010 ve 2011'de sıcak para ile şişirilen büyümelerin ardından son bir yıldır 12 aylık büyüme hızı potansiyelin altına kaymış durumda. **Yeni küresel konjonktürde de sıcak para ile şişirilecek yüksek büyüme hızları da zor görünüyor. Mevcut büyüme modeli ile potansiyel büyüme hızımızın düşme riski giderek artıyor.**

- Geçtiğimiz yıl % 2,2'lik büyümenin ardından bu yıl da büyümenin % 3–3,5 bandında kalması son dönemde borcu hızla artan şirketlerin ve ailelerin durumlarını zorlaştıracak.
- Bu sonuçta finans kesimine de yansiyacaktır. Önümüzdeki dönem ekonominin dünyada değişen konjonktür dikkate alınarak farklı paradigmalara yönetilmesinin gerektiği bir dönem olacaktır. Böyle bir konjonktürle ilk defa karşılaşan, hem içeride hem de dışarıda siyasi belirsizlik algısını artırmanın bedelinin ne olabileceğini göremeyen hükümetin bunu başarıp başaramayacağı ise ciddi bir soru işaretidir.

Kaynak: TÜİK

Tablo: Özet GSYH Büyümesi

	yılbaşından beri, %					
	2013-06	2013-03	2012-12	2012-09	2013-06	2012-06
İç Talep*	5.2	3.5	0.3	-0.5	4.3	-0.9
Tüketim	5.6	3.6	1.0	0.4	4.6	-0.1
Yerleşik Hanehalklarının Tüketimi	5.3	3.1	-0.4	-0.3	4.2	-0.8
Devletin Nihai Tüketim Harcamaları	7.4	7.6	8.5	5.5	7.5	4.9
Gayri Safi Sabit Sermaye Oluşumu	3.7	2.3	-1.7	-3.3	3.0	-3.0
Özel Sektör	-2.0	-7.3	-6.8	-5.3	-4.6	-3.6
Kamu Sektörü	36.7	83.9	21.8	6.8	55.4	1.7
Stok Değişimleri*	2.3	0.0	-1.3	-0.6	1.2	-2.0
Dış Talep*	-3.0	-0.6	2.4	2.7	-1.9	5.8
Mal ve Hizmet İhracatı	1.2	5.6	16.7	14.4	3.2	18.1
Mal ve Hizmet İthalatı (-)	11.7	7.1	6.6	3.0	9.5	-5.0
Gayri Safi Yurtiçi Hasıla	4.4	2.9	1.4	1.5	3.7	3.0
Tarım	5.5	4.3	3.4	2.2	5.1	4.3
Sanayi	3.1	1.1	-0.4	1.6	2.2	3.3
Hizmet (finansal aracılık hariç, vergi-tesvikler dahil)	4.9	3.5	1.9	1.4	4.2	2.7

Kaynak: Turkey Data Monitor, (*): Büyüme Katkı